

Francesc Vallverdú i Canes (1935-2014)

JOAQUIM TORRES-PLA

Francesc Vallverdú i Canes fou un poeta, sociolingüista, traductor i assessor lingüístic català, que va néixer a Barcelona l'1 de desembre de 1935. Tot i que li interessaven més les lletres, finalment es decantà per la carrera de dret. A la Universitat va fer amistat amb personatges com Jordi Solé Tura i Salvador Giner, entre altres, i entrà en contacte amb cercles estudiantils literaris antifranquistes. L'any 1959 es va afiliar al PSUC. Tot i exercir inicialment d'advocat, l'any 1960 va entrar a treballar a l'Editorial Alcides com a redactor editorial i en 1966 es va incorporar a Edicions 62 com a tècnic editorial i assessor lingüístic.

Va ser un poeta destacat, que, quan era estudiant, començà a publicar versos de protesta i denúncia social en la *Quarta antologia poètica universitària (1952-1956)*, iniciada per Albert Manent i altres activistes. L'any 1960 va guanyar el Premi Joan Salvat-Papasseit pel seu primer llibre de poesia, *Com llances* (1961). L'èxit d'aquest primer recull l'esperonà a continuar escrivint, i prossegueix amb *Qui ulls ha* (1962) i *Cada paraula un vidre*, que és guardonat amb el Premi Carles Riba en 1965, però que per motius de censura no apareixerà fins a 1968. Amb aquests reculls, de marcat caràcter combatiu, social i polític, és considerat un dels impulsors i una de les veus catalanes més representatives del realisme social en poesia. Més endavant, en *Somni, insomni* (1971), *Retorn a Bìbilis* (1974, Premi Ausiàs Marc 1973) i en la part nova de *Poesia, 1956-1976* (1976), modulà l'esperit combatiu dels anteriors i adoptà un caràcter més introspectiu, amb temes més lírics i metafísics. Continua aquesta trajectòria en *Regiment de la cosa pública* (1983), *Leviatan i altres poemes* (1984), *Festival amb espills de Ramon Roig* (1989), *Encalçar el vent* (1995) i *Quadern de bitàcola*, inèdit fins a la publicació de la seva obra poètica completa *Temps sense treva* (2009).

Francesc Vallverdú, el dia 17 de novembre del 2006 en el sopar del XVIII Premi Batista i Roca (atorgat per IPECC, en l'Hotel Bergara, de Barcelona). Les dues fotos que segueixen són del mateix sopar.

FOTOS: R. PUIG COROMINES

Alguns poemes seus han estat traduïts al francès, a l'anglès, a l'italià, al neerlandès, al portuguès i al txec, i el seu nom apareix en nombroses revistes i antologies poètiques.

També va desenvolupar una activitat notable en el camp de la sociolingüística. Fruit d'una beca internacional sorgeix el seu primer assaig, *L'escriptor català i el problema de la llengua* (1968), que va tenir una bona acollença pel seu tractament renovador de temes

com el bilingüisme i l'evolució de la llengua literària. Aquest treball, traduït al castellà en 1971, el va introduir en el món de la sociolingüística, que tot just començava a difondre's als Països Catalans. A partir d'aquí va publicar, amb força èxit, els assaigs *Dues llengües, dues funcions?* (1970) i *El fet lingüístic com a fet social* (1973), Premi Octubre - Joan Fuster d'assaig de 1972, reeditats diverses vegades. A la fi de la dictadura franquista va aparèixer *La normalitza-*

Francesc Vallverdú amb la seva muller Carme Vilaginés.
En la foto de sota hi veiem, entre altres, Guiseppe Tavani (segon de l'esquerra).

ció lingüística a Catalunya (1979), ja amb propostes de política lingüística. A continuació va ser autor de *Aproximació crítica a la sociolingüística catalana* (1980), *El conflicto lingüístico en Cataluña: historia y presente* (1981), *L'ús del català: un futur controvertit* (1990), *Velles i noves qüestions sociolingüístiques* (1998) i altres estudis. La seva activitat com a sociolingüista no es va limitar a la publicació de treballs, sinó que es va estendre a la feina de promoció i d'organització de la disciplina. Així, va ser un dels divuit fundadors, l'any 1973, del Grup Català de Sociolingüística (avui Societat Catalana de Sociolingüística), del qual fou president de 1991 a 1999, i també va ser director de l'anuari de la societat, *Treballs de Sociolingüística Catalana*, de 1977 al 2002. Vallverdú fou un sociolingüista destacable; va ser un dels introductors de la sociolingüística a l'àrea de llengua catalana, contribuï activament al desenvolupament de la disciplina, així com a la seva institucionalització, i es va mantenir actiu en aquest camp en tot moment.

També va destacar en el camp de l'assessorament lingüístic, ja que, com a cap dels serveis lingüístics de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió de 1985 al 2006, va ser un dels qui van ajudar a construir un català adequat als mitjans de comunicació. A més, a

part de la seva activitat ja esmentada a Edicions 62, fou assessor del *Gran Larousse Català* de 1987 a 1993.

Així mateix, va tenir una activitat notable en el camp de la traducció. Per la seva traducció al català del *Decameró* de Boccaccio, publicada en 1984, va rebre un prestigiós guardó de l'Ente Nazionale Giovanni Boccaccio de Florència de 1988. També va traduir obres de Pietro Aretino, Italo Calvino, Alberto Moravia, Cesare Pavese i Leonardo Sciascia.

Una altra de les seves activitats va ser la col·laboració en diverses publicacions culturals i polítiques, com *Serra d'Or*, i la revista clandestina *Nous Horitzons*, originàriament editada a Mèxic pel PSUC, de la qual va ser secretari de redacció a l'interior. Fou articulista de *El País*.

Va ser director de l'*Enciclopèdia de la llengua catalana* (1999-2002), i, des del 2004, president de la Fundació Congrés de Cultura Catalana. Va ser membre de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, i des del 2007 va tenir el càrrec de delegat del president per a les societats filials. També va ser membre de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana des de gairebé els seus inicis, soci d'honor des del 2010, i del Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya (1991-1999).

L'any 1986 va rebre la Creu de Sant Jordi en reconeixement a la seva trajectòria, i en 1990 el Premi Nacional de Periodisme de la Generalitat de Catalunya, per l'article en català més important de l'any, denominat «L'alarmisme, un recurs contraproductiu».

En Francesc Vallverdú fou un personatge amb una àmplia i reconeguda trajectòria en diversos camps de la vida col·lectiva, de tarannà bonhomí, positiu i constructiu, que ha deixat una petja important en la societat catalana. ◆

